

Ledningsstaben
Säkerhet

SÄKERHETSBESTÄMMELSE
Fastställt datum
2021-10-01

Diarienummer
SL-2-2179997
Revisionsnummer
8
Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Informationsägare:
Harald Schaffhauser

Granskat av:
Hans Höwitz

Fastställd av:
Pelle Rytterlund

SSÄ SÄB-0478 Säkerhetsbestämmelse rörande missbruksförebyggande arbete i trafiksäkerhetshänseende inom TF:s spår-, väg- och sjötrafik

Roller	Namn och avd	Datum
Informationsägare	Harald Schaffhauser	
Granskad av	Hans Höwitz	
Fastställd av	Pelle Rytterlund	2021-10-01

Versionshistorik

Datum	Version	Orsak till revidering	Handläggare
2021-11-01	8	Sjötrafiken inkluderas samt ett förtydligande att krav även gäller för personal som i övrigt har arbetsuppgifter som har betydelse för trafiksäkerheten. Rapportering vid positiva utslag har inarbetats, SSÄ RUT-0473 utgår härmed. Mindre redaktionella ändringar	Harald Schaffhauser
2019-03-01	7	Förtydligande av krav på alkolås. Detekteringskrav för fordonsmonterade och stationära alkolås. Årlig rapportering av utfall av slumpmässiga alkohol- och drogtestar.	Harald Schaffhauser
2018-04-03	6	Alkoholutandningsprov kan ersättas av godkända blodprovtestningssystem. TF tillåter nu på vissa villkor stationära alkolås istället för fordonsmonterade alkolås inom spårtrafiken. Mindre redaktionella ändringar.	Harald Schaffhauser
2016-09-01	5	Syfte och tillämpning förtydligat. Krav på accrediterat laboratorium och MRO:s ansvar förtydligat. Kraven på hantering av alkolås förtydligade. Felaktighet i avsnittet om fortbildning för chefer m.fl. korrigerat. Kraven av provtagningsmetoder vid nyanställning och periodiska hälsoundersökningar justerade. Utökade krav på information om droger och alkohol för berörd personal.	Harald Schaffhauser
2015-12-01	4	Krav om obligatorisk provtagning vid hyttbyte slopad.	Harald Schaffhauser
2015-02-16	3	Ändring av provtagning se markering	Gun Eriksson
2014-10-15	2.0	Förändring av krav på testmetod och dess omfattning samt förtydligande av rutin för användning av alkolås.	Gun Eriksson
2012-09-01	1.0	Ny SÄK.	Arne Grundberg

Sakändringar i texten i förhållande till närmast föregående version av detta dokument är markerade med ett lodrätt streck i vänstra marginalen (enligt exemplet till vänster om denna text).

Innehållsförteckning

1	Syfte.....	4
2	Tillämpning.....	4
3	Ansvars- och kompetenskrav.....	4
3.1	Drogtestprogram.....	4
3.2	Behörig att utföra provtagning och analys.....	4
4	Kravhänvisning.....	4
5	Utförande av drog- och alkoholtester.....	5
5.1	Allmänt.....	5
5.2	Information om alkohol och droger.....	5
5.3	Provtagning.....	5
5.3.1	Metoder för provtagning.....	5
5.3.2	Vad provtagning ska omfatta.....	5
5.3.3	Hälsokontroller vid nyanställning och periodiska hälsokontroller.....	6
5.3.4	Slumpvis provtagning.....	6
5.3.5	Undersökning vid tillbud/olycka eller efter avstängning.....	6
5.3.6	På förekommen anledning (vid misstanke).....	7
6	Rapportering vid positiva utslag.....	7
7	Alkolås.....	7
8	Utbildning/träning för chefer och nyckelpersoner.....	8
9	Definitioner och ordförklaring.....	8

1 Syfte

Syftet med denna säkerhetsbestämmelse är att säkerställa att personal med arbetsuppgifter som har betydelse för trafiksäkerheten, eller som har behörighet att beträda SL:s spåranläggningar, inte brukar narkotika eller är beroende av eller missbrukar alkohol eller andra beroendeframkallande ämnen.

2 Tillämpning

Denna säkerhetsbestämmelse ska tillämpas för all personal med behörighet enligt SL:s Trafiksäkerhetsinstruktioner (SL Tri) liksom för personal som i övrigt framför spår-, vägfordon och fartyg för SL-trafikens räkning, i trafikförvaltningens egen regi, genom entreprenör eller på annat sätt. Bestämmelsen gäller även för personal som i övrigt har arbetsuppgifter som har betydelse för trafik- och sjösäkerheten, såsom reparatörer, besiktningsmän, trafikledare, däcksmatrosor samt andra personalkategorier med trafikrelaterade arbetsuppgifter.

3 Ansvars- och kompetenskrav

3.1 Drogtestprogram

Nedanstående provtagningsrutiner och medicinska krav gäller.

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer ska ha ett drogtestningsprogram för sin egen personal och för anlitate underentreprenörers personal. TF ska för egen personal som omfattas av denna bestämmelse följa reglerna i SLL Riktlinjer för alkohol- och drogfria arbetsplatser.

För att upprätta ett drogtestningsprogram som uppfyller TF:s krav enligt denna SÄB och löpande övervaka att detta program fungerar ska särskild medicinsk expertis, en s.k. MRO-läkare (Medical Review Officer), anlitas.

3.2 Behörig att utföra provtagning och analys

Provtagning ska ske enligt ett av MRO-läkaren fastställt protokoll och utföras av av MRO-läkaren godkända utförare.

Det laboratorium som anlitas ska kunna dokumentera hög kvalitet i sitt arbete och vara ackrediterat för missbruksanalyser i arbetslivet. Ackrediteringen ska omfatta både screening och verifikation. I Sverige är det Swedac som ger ackreditering enligt Europeanorm EN 45001. Laboratoriet ska vid förfrågan kunna visa ett dokument som beskriver omfattningen av ackrediteringen och aktuella ackrediteringsnivåer.

4 Kravhänvisning

Krav finns förutom i lagstiftning och i Transportstyrelsens föreskrifter även i

- SLL "Riktlinjer för alkohol och drogfria arbetsplatser".
- SSÄ SÄB-0484 Hälsoundersökning gällande trafiksäkerhet.
- SSÄ SÄB-0466 Hantering av tillbud och olycka.
- SL Trafiksäkerhetsinstruktioner.

Med "påverkad person" avses inom SL-trafiken att ett mätbart provtagningsresultat erhålls vid provtagning. Det innebär att förutom krav på drogfrihet gäller för alkohol en promillegräns på 0,0 ‰ vid tjänstgöring.

5 Utförande av drog- och alkoholtester

5.1 Allmänt

Vid all testning ska undersökningen innefatta analys av saliv- eller urinprov enligt kraven nedan för påvisande av eventuellt bruk av droger, läkemedelsmissbruk samt alkoholutandningsprov. Blodprov kan även tas för att påvisa eventuell ohälsosam konsumtion av alkohol, se även punkt 5.3.3.

5.2 Information om alkohol och droger

Samtlig personal med behörighet enligt SL Tri, samt personal som i övrigt framför spår-, vägfordon och fartyg eller utöva övriga arbetsuppgifter enligt punkt 2 ovan för SL-trafikens räkning ska vid nyutbildning och fortbildning informeras om farorna med alkohol, droger och beroendeframkallande läkemedel i arbetet.

I denna information ska relevanta delar av denna säkerhetsbestämmelse vara en del.

5.3 Provtagning

5.3.1 Metoder för provtagning

- **Alkoholmätare:** för kontroll av eventuell alkohol i kroppen genom utandningsprov.
- **Salivprov:** för kontroll av eventuell drogpåverkan i kroppen enligt fastställda procedurer.
- **Urinprov:** för kontroll av eventuell drogpåverkan i kroppen sker genom att urinprov lämnas enligt fastställd procedur.
- **Blodprov:** för kontroll av framför allt misstänkt högt alkoholbruk under en längre tid. Metoderna ska vara CDT eller PEth.

All analys efter provtagning ska göras av för ändamålet ackrediterat laboratorium.

Andra testmetoder får inte användas utan skriftligt godkännande av trafikförvaltningens säkerhetsdirektör, vilken inför beslut ska rådgöra med TF:s kontaktläkare.

5.3.2 Vad provtagning ska omfatta

- a) Alkoholtest, genom alkoholutandningsprov eller alkoholkonsumtionsmarkörer i form av blodprov.
- b) Drogtest av följande substanser genom salivprov eller urinprov.
  - Morfin.
  - Kokain.
  - Amfetamin.
  - Cannabis.
- c) På särskild indikation ska utökad drogtest genom urinprov även utföras för Steroider.

5.3.3 Hälsokontroller vid nyanställning och periodiska hälsokontroller

Före anställning av personal där tjänsten kräver en Tri-behörighet eller i övrigt framför spår-, vägfordon och fartyg för SL-trafikens räkning samt för personal som i övrigt har arbetsuppgifter som har betydelse för trafik- och sjösäkerheten, ska anställningssökande genomgå undersökning avseende användning av droger, trafikfarliga läkemedel och alkohol.

Provtagningen ska ske genom antingen urinprov eller salivprov samt blodprov eller alkoholutandningsprov lämnas vid nyanställning och vid periodiska hälsokontroller enligt SL Tri eller Körkortslagen.

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer som i sitt drogtestningsprogram väljer att använda godkända blodprovtestningsmetoder för alkoholkonsumtionsmarkörer (CDT eller PEth) behöver inte också genomföra alkoholutandningsprov vid hälsokontroller.

Ovanstående gäller även vid omplacering av en redan anställd person.

Vid särskild anledning (på särskild indikation) ska samråd ske med berörd arbetsgivares medicinskt ansvariga företagsläkare om huruvida utökad provtagning behöver ske enligt punkt 5.3.6. nedan.

5.3.4 Slumpvis provtagning

Slumpvisa oannonserade drogtester på redan anställd personal enligt punkt 2 samt punkt 5.3.3 ska ske via urinprov eller via salivprov samt alkoholutandningsprov.

Som minst 15 % av berörd personal ska inom en tolv månadersperiod ha varit föremål för slumpmässig provtagning. Slumpdragningen ska ske så att testerna fördelas över dygnet, veckan och kalenderåret. Provtagning ska genomföras vid arbetspassets början eller i nära anslutning därtill. Provtagning får vid särskilda behov även utföras under pågående arbetsdag.

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer ska årligen skriftligen sammanställa utfallet av de slumpmässiga alkohol- och drogtesterna och rapportera till TF senast 31 mars efterföljande år.

5.3.5 Undersökning vid tillbud/olycka eller efter avstängning

Drogtest via urinprov eller via salivprov samt alkoholutandningsprov ska utföras omedelbart i samband med allvarigare tillbud eller olycksfall. Vid händelse där det helt kan uteslutas att personalens agerande bidragit till händelsen behöver alkoholutandningsprov och drogtest inte utföras om inte särskilda skäl föranleder det (undantaget syftar på s.k. framförhopp i spårtrafiken). Vid tveksamheter om händelseförlopp ska säkerhetsutredaren ta beslut om huruvida inblandad personal ska testas eller inte.

För detaljerade regler om detta se även SSÄ SÄB-0466 "Hantering av olycka/tillbud i TF:s spår-anläggning".

5.3.6 På förekommen anledning och vid misstanke

Vid misstanke om alkoholmissbruk, hög alkoholkonsumtion eller bruk av droger ska provtagning ske genom såväl urinprov som godkänd blodprovtestningsmetod för alkoholkonsumtionsmarkörer.

Vid misstanke om bruk av andra otillåtna substanser som t.ex. steroider eller beroendeframkallande läkemedel ska drogtest även omfatta sådana substanser.

Uppföljande provtagningar ska genomföras i samråd med företagsläkare under minst 6 månader.

6 Rapportering vid positiva utslag

I de fall där det upptäcks att förare av fordon eller fartyg, eller person som innehar annan säkerhetstjänst eller spår- eller tunnelbehörighet, indikerar positivt utslag på test (misstänkt alkoholpåverkan) eller indikerar misstänkt påverkan av narkotiska preparat, ska TF meddelas enligt rutinen nedan. Observera att rutinen även omfattar förare av fordon eller fartyg även om denne ännu inte hunnit framföra fordonet eller fartyget men dock påbörjat sin tjänstgöringstid. Samma rutin gäller oavsett om upptäckten skedde vid en periodisk kontroll, en slumpmässig provtagning eller vid provtagning efter en händelse eller misstanke.

I samtliga fall enligt ovan ska TF meddelas senast vardagen efter det att påverkan upptäcktes.

Rapporten skickas som ett mejl till epostadressen: sl.sakutr@sl.se

Rapporten ska innehålla minst nedanstående uppgifter

- Datum och tid för händelsen
- Trafikentreprenör/underhållsentreprenör/uppdragstagare
- Plats för händelsen
- Linjenummer och fordonsnummer eller fartygsnamn
- Åtgärder som arbetsgivaren vidtagit

För att underlätta rapportering ska anmälare använda blanketten som finns som bilaga till SSÄ SÄB-0466.

7 Alkolås

Fordon och fartyg som används inom SL-trafiken ska vara försedda med tillförlitliga alkolås. När nya spår- vägfordon och fartyg anskaffas ska dessa också vara utrustade med alkolås.

TF arbetar även med införande av alkolås på befintlig fordonsflotta som idag saknar alkolås. Stationära alkolås istället för fordonsmonterade alkolås får i vissa fall användas i spårtrafiken efter beslut av TF FC.

I fordonsmonterade alkolås, såväl som i stationära alkolås, gäller ett detekteringskrav på 0,10 milligram alkoholkoncentration per liter i utandningsluften, motsvarande 0,2 promille i blodet. När alkoholkoncentrationen dessa nivåer eller över är alkotestet inte godkänt.

Provtagning av föraren via alkolås ska ske vid arbetsdagens början och vid avlösning samt när alkolåssystemet annars begär det. Vid avlösning är tillträdande förare skyldig att nollställa alkolåset och utföra alkotest innan fordonet får framföras. Eventuell nyckel till alkolås får under inga förhållanden lämnas kvar i alkolåset vid avlösning för att kringgå krav på alkotest.

8 Utbildning/träning för chefer och nyckelpersoner

Chefer, arbetsledande personal och fackliga förtroendemän för personal som omfattas av kraven i denna SÄB ska ha erforderlig kompetens i missbruksfrågor och ska minst vartannat år genomgå fortbildning i ämnet.

9 Definitioner och ordförklaring

TF	Trafikförvaltningen
FC	Förvaltningschefen för trafikförvaltningen
SSÄ	Trafikförvaltningens system för säkerhetsstyrning
Tri	Trafiksäkerhetsinstruktion
SÄB	Säkerhetsbestämmelse, (tidigare förkortning SÄK kan förekomma)